

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

της ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Βρήκα φίλους, βρίσκοντας τον εαυτό μου»

Σε δύο παράλληλους δρόμους στο κέντρο της Αθήνας, δύο καλλιτέχνες που δεν συναντήθηκαν ποτέ στη ζωή τους και δεν πρόκειται να συναντηθούν, χωρίς και οι ίδιοι να το γνωρίζουν, ανοίγουν μια συνομιλία μέσα από τα έργα τους. Μέσα στη βοή της πόλης, στο μετρό που σκοντάφτει στα αρχαία των ανασκαφών, στα καφέ και στα μαγαζιά και κυρίως στη βαριά ατμόσφαιρα μιας ζωής που πλέον μάς ξεφεύγει, δύο καλλιτέχνες επανεκκινούν τη ροή με το έργο τους.

Ο ένας νέος και ακμαίος, ο άλλος εκλιπών από το 2009, προτάσσουν την ανάγκη για τη δημιουργικότητα της ζωής και μετά της τέχνης. Σε μια μεγάλη αναδρομική στο Μουσείο Μπενάκη στο Κολωνάκι, ο ζωγράφος Τζον Κράξτον μάς «προσκαλεί» στη μαγική ζωή του. Ο Βρετανός ζωγράφος που γεννήθηκε το 1922 στο Λονδίνο, λαχταρούσε την Ελλάδα από τα πρώτα χρόνια της εφηβείας του. Εφτιαξε συνειδητά ή ασυνειδητά τις συνθήκες για να μπορεί να φεύγει, να ταξιδεύει, να ζει στον μαγικό τόπο των ονείρων του, πρώτα στον Πόρο, εξερευνώντας έπειτα το Αιγαίο, μιμημένος στην ομορφιά της Καρδαμύλης, ακούμπησε την ψυχή του και το σώμα του στα Χανιά όπου έφτιαξε το σπίτι και προσωπικό του εργαστήριο, σε δύσκολους παραγμένους καιρούς με τη μεσολάβηση και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά πάντα με τη βοήθεια των πολύτιμων φίλων. Ο Λουσιάν Φρόνιτ, ο Πάτρικ Λη Φέρμωρ και πρωτίστως ο σύζυγός του, η σημαντική φωτογράφος στην καλοσύνη των φίλων, ανταποδίδοντας τη φιλία τους με αυταπάτηση, ο Κράξτον θέλησε να μείνει στο συλλογικό ασυνειδητό ως ένας ζωγράφος του φωτός, της ζωής πρωτίστως. Ένας «ανδρείος της πδονής», μέσα από την οποία καλκεύτηκαν τα εργαλεία του για να απαλλαγεί από ό,τι του μαύριζε την ψυχή, στρεφόμενος στον δικό του παράδεισο, που έγινε η Ελλάδα του '60 και του '70, αλλά και οι

Έργο του φιλέλληνα Βρετανού ζωγράφου Τζον Κράξτον (1922-2009).

Η ευτυχία είναι η αναζήτηση μιας μόνιμης εσωτερικής ησυχίας, που πάλλεται όταν οι περιττοί θόρυβοι σωπάσουν.

φίλοι. Στην έκθεση μπορεί κανείς να μείνει μπροστά στις προσωπογραφίες του με θαυμασμό, γιατί εκεί στα χαρακτηριστικά των προσώπων, ο Κράξτον αναδεικνύει την τέχνη της γενναιοδωρίας του. Η τέχνη μάς λέει δεν θα έπρεπε να είναι πολυτιμότερη της ζωής. Ο καλλιτέχνης οφείλει κυρίως να στρέψει το βλέμμα του στη δική του αγάλλιαση, γιατί η ζωή και οι φίλοι είναι η πηγή έμπνευσης, και το μοίρασμα πολλαπλασιάζει το αποτύπωμα. Η βιογραφία του από τον Ιαν Κόλινς θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Πατάκη.

Μερικά μέτρα μακρύτερα, στην Γκαλερί Ζουμπούλακη, ένας καλλιτέχνης της γενιάς μας, ο Στέφανος Ρόκος, λίγο πριν αρχίσει η πανδημία που έμελλε να μας καθλώσει στον φόβο, φεύγει από την ηλιόλουστη Ελλάδα και ταξιδεύει στην πολυθρύλητη Απω Ανατολή. Ένα δεκαήμερο ταξίδι στην Ιαπωνία, με τη βοήθεια φίλων και εκεί, τον φέρνει αντιμετώπιζε με τα φαντάσματα της ιαπωνικής μυθολογίας που ταυτίζονται, όπως λέει ο ίδιος, με τα φαντάσματα του μυαλού του. Αυ-

τό το ταξίδι τον φέρνει σε επαφή με το γκριζό, με ένα εσωτερικό ταξίδι εκκωφαντικού θορύβου και απόλυτης ησυχίας. Μέσα του οι αρχαιοελληνικοί μύθοι, η σύγχρονη ποπ κουλτούρα, οι ταχύτητες μέσα στις οποίες έχει συνθηθεί να λειτουργεί η γενιά μας, η τεχνολογία, αλλά κυρίως και οι δικές του εκλεκτικές συγγένειες τον φέρνουν από την Αθήνα στα Κύθηρα και μετά στην Ιαπωνία, για να συναντήσει τη φίλη σκηνοθέτρια Τζόυς Νασουάτι, που υπογράφει και το υπέροχο σημείωμα στον κατάλογο με στοιχεία της προσωπικής τους σχέσης, τον Ρολάν Μπαρτ, τον Λευκάδιο Χερν. Όπως ο Χερν γράφει, επίσης ο δυτικός που αγάπησε την Απω Ανατολή όσο κανένας άλλος, «είμαι ένας, είμαι μία και μοναδική ψυχή; Όχι, είμαι ένα πλήθος, ένα ασύλληπτο πλήθος. Είμαι η γενιά των γενεών, ο αιώνας των αιώνων. {...} Ίσως αφού έχω καεί για τρισεκατομμύρια χρόνια στις ποικίλες δυναστείες του ήλιου, τα καλύτερα από ό,τι είμαι θα μπορέσουν να συναντηθούν ξανά». Τον κατάλογο επιμελούνται οι εκδόσεις Στερέωμα.

Πώς να μιλήσεις για την Ανάσταση, εάν δεν μιλήσεις για την ανάγκη της συνάντησης, αν δεν μιλήσεις για τους φίλους; Γυρνάμε γιατί θέλουμε κάτι να ξαναβρούμε, κάτι πολύτιμο, που δεν αλλάζει όσα χρόνια και εάν περάσουν. Πώς να μιλήσεις για την Ανάστα-

ση, εάν δεν μιλήσεις για την ανάγκη των ανθρώπων να ταξιδέψουν νοητά και σωματικά, να κινήσουν προς την κατεύθυνση αυτού που τους τραβάει να ανακαλύψουν; Η ευτυχία είναι η αναζήτηση μιας μόνιμης εσωτερικής ησυχίας, που πάλλεται όταν οι περιττοί θόρυβοι σωπάσουν. Η ζωή είναι μάχη αναζήτησης της υποκειμενικότητας του ανθρώπου, αυτού του καλέσματος που ήρθε σε όλους μας πάνω από την κούνια, σε κάποιους όμως δεν έπαψε ποτέ να ηχεί. Παρά το σκοτάδι, τη βία, την απελπισία, τα κελύσματα της παγκοσμιοποίησης. Η Ανάσταση είναι η στιγμή όπου ο άνθρωπος ζωντανεύει. Σε ένα άγγιγμα, σε ένα πλιοβασίλεμα, σε λέξεις και φράσεις, σε ένα φιλικό χαμόγελο που μας υποδέχεται. Που μας ξεκουράζει.

Και όπως γράφει ένας δικός μου αγαπημένος, ο Τζέσαρε Παβέζε την άνοιξη του 1932, στη συλλογή του «Η δουλειά κουράζει», στους Προγόνους:

«Σαστισμένος από τον κόσμο, έφτασα στην ηλικία / που έριχνα μεγάλες γροθιές στον αέρα και έκλαιγα μοναχός μου / είναι μικρή χαρά να ακούς τις κουβέντες των αντρών και των γυναικών / χωρίς να ξέρεις να απαντήσεις / Όμως και αυτή η εποχή πέρασε: Δεν είμαι πια μόνος μου / και εάν δεν ξέρω τι να πω, ξέρω λιγάκι τι να κάνω. / Βρήκα φίλους βρίσκοντας τον εαυτό μου».